

TRANSPORTDA XIZMAT KO'RSATISHNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Orifjonova Mohlaroy

Andijon davlat universiteti, 1-bosqich talabasi

Annotatsiya:

O'zbekistonda turizmning rivojlanishiga Mustaqillikka erishilgandan so'ng tashkil etilgan «O'zbekiston Havo Yo'llari» milliy aviakompaniyasining ham hissasi qo'shilmoqda. Hozirga kunda milliy aviakompaniyamiz tasarrufida 11 ta aeroport mavjud bo'lib, ulardan beshtasi — Toshkent, Samarqand, Buxoro, Urganch va Termiz aeroportlari xalqaro maqomga ega.

Kalit so'zlar: Yuk aylanmasi, Traseka loyihasi, Qo'rg'ontepa poyezdlari, Vip maydoni, konveer, valyuta ayirboshlash.

Toshkent aeroporti 2001 yilda qayta ta'mirdan chiqarilgan bo'lib, unda soatiga 1000 yulovchiga xizmat ko'rsatish imkoniyati paydo bo'ldi. Har yili Toshkent aeroporti xizmatlaridan 2 million kishi foydalanadi. Toshkentdan dunyoning aksariyat yirik shaharlariga, jumladan, Amritsar, Amsterdam, Andijon, Antaliya, Anqara, Ar-Riyod, Afina, Ashxobod, Baku, Bangkok, Baxreyn, Belgrad, Birmingham, Bishkek, Bodrum, Buxoro, Ganoye, Dakka, Dehli, Doxa, Dushanbe, Yekaterinburg, Erevan, Jidda, Zarafshon, Irkutsk, Islomobod, Istanbul, Karachi, Kiyev, Krasnodar, Krasnoyarsk, Kuala — Lumpur, London, Minsk, Moskva, Navoiy, Namangan, Nijnekamensk, Nijniy Novgorod, Novosibirsk, Nukus, Nyu-York, Olma-Ota, Omsk, 9

Osaka, Parij, Pekin, Perm, Saygon, Samara, Samarqand, Sankt-Peterburg, Seul, Simferopol, Riga, Rim, Rostov, Tbilisi, Tel-Aviv, Termiz, Texron, Tokio, Tyumen, Urganch, Urumchi, Ufa, Farqona, Frankfurt, Xabarovsk, CHelyabinsk, CHulpon-ota, Sharja, Qarag'anda, Qarshi, Qozon shaharlariga samolyotlarda yetib borish mumkin. Toshkent aeroportida yulovchilar qulayligi uchun keng va qulay mebellar bilan jihozlangan kutish maydonlari, kuni bo'yi ishlovchi pasport, bojxona, chegara nazorati xizmatlari, ma'lumotxona, yuklarni konveerda tashish xizmatlari, xalqaro telefon, chiptalarni sotib olish va bandlash kassalari, Duty—free do'konlari, restoranlar, barlar, tamaddixonalar, valyuta ayirboshlash punktlari, o'ta nufuzli mehmonlarga xizmat ko'rsatish VIP maydoni, qulayligi oshirilgan SIR maydoni kabilar tashkil etilgan.

2016 yilning yanvar-sentyabrida transportning barcha turlarida 1173,8 mln.tn yuklar tashildi va bu o'tgan yilning tegishli davriga nisbatan 4,8 foizga ko'p demakdir. Shu bilan birga yuk aylanmasi 67,0 mlrd. tn-kmni tashkil etdi yoki 2015 yilning xuddi shu davriga nisbatan 5,7 foizga oshdi. Umumiy tashilgan yuklar hajmida avtomobil transportining ulushi 91,8 foizni (1077,3 mln.tn), temir yo'l transportining ulushi 4,3 foizni (50,8 mln.tn), quvur yo'li transportining ulushi 3,9 foizni (45,7 mln.tn) tashkil qildi.

Yuk aylanmasi tarkibida avtomobil transportining ulushi 37,3 foizni, quvur yo'li transportining ulushi 36,5 foizni, temir yo'l transportining ulushi 26,1 foizni tashkil etadi. Hisobot davrida transportning barcha turlarida 5 666,4 mln. yo'lovchi tashildi va 2015 yilning yanvar-sentyabriga nisbatan 4 foizga oshdi. Yo'lovchi aylanmasi 79,5 mlrd. yo'lovchi-kmga teng bo'ldi va 4,1 foizga ko'paydi.

Yo'lovchilarni tashishdagi eng katta ulush, ya'ni 99 foizi avtomobil transportiga to'g'ri keladi, yo'lovchi aylanmasida uning ulushi 89,5 foizga teng bo'ldi.

Temir yo'l transportida jo'natilgan yo'lovchilar soni 15,5 mln. kishini tashkil etdi yoki o'tgan yilning mos davriga nisbatan 2,0 foizga o'sdi, yo'lovchi aylanmasi 2016 yilning yanvar-sentyabrida 2,9 foizga oshdi va 2 954,7 mln. yo'lovchi-kmni tashkil etdi.

5 Davlat statistika qo'mitasi Axborot xizmati

Toshkent aeroportida «O'zbekiston Havo yo'llari», «British Meditterreniyen Eyruys», «Aziana Eyrlaynz, INK», «Avializing», «Eron Eyr», «Lyuftganza», «Turk Havo Yo'llari», «Tbilaviamsheni», «Uralskiye Avialinii», «Strimlayn», «Eyr Kazaxstan», «Avialinii Ukrainu», «Tochikiston», «Armyanskiye avialinii», «Belavia»,

«Pulkovo», «Permskiye avialinii», «Kavminvoduavia», «Tatarstan», Kompaniya - TSS (Aviation) Limited, «Aeroflot — Rossiyskiye avialinii», «Aeroflot — Don», «Sibir»,

«Krasnoyarskiye avialinii», «Samara», «Transaero», «Domodedovskiye avialinii», «Rusaero», «Imeyr», «Tapo-Avia» kabi aviakompaniyalarga xizmat ko'rsatiladi.

Fransiya, Isroil, Skandinaviya mamlakatlari, Angliya, Janubiy Koreya o'zlarining yuk samolyotlari uchun tranzit aeroport sifatida Toshkent aeroportidan foydalanishadi. Toshkent aeroportida dunyoda ishlab chiqarilayotgan barcha samolyot turlarini qabul qilish mumkin.

Samarqand aeroporti soatiga 400 yulovchiga xizmat ko'rsata oladi. Samarqanddan Toshkent, Moskva, Sankt-Peterburg, Simferopol, Qozon shaharlariga, shuningdek, Yaponiya va Yevropa mamlakatlariga yetib borish mumkin. Aeroportda VIP — va CIP — maydonlari, kutish maydonlari, ona va bola xonasi, tibbiyot punkti, aviakassalar, pochta xizmati xonasi, xalqaro va shaharlararo telefon xizmati, barlar, restoran, valyuta ayirboshlash shohobchasi bor, yangi «Duty—free» do'koni ochilishi ustida ish olib borilmoqda. 2004 yilda Samarqand aeroporti MDH mamlakatlaridagi yiliga 100 mingtagacha yulovchiga xizmat ko'rsatuvchi aeroportlari orasidagi

«Yilning eng yaxshi aeroporti» konkursida g'olib bo'lgan.

Yangi Buxoro aeroporti 1997 yilda ishga tushirilib, xalqaro maqomga 1999 yilda erishgan, soatiga 150 yo'lovchiga xizmat ko'rsatadi. Unda keng kutish maydoni, bufetlar, dukanlar, medpunkt, yuklarni saqlash xonasi, milliy an'analarda bezatilgan VIP— va CIP— maydonlari mavjud. Buxoro aeroportidan Toshkent, Moskva, Sankt- Peterburg shaharlariga, shuning MDH mamlakatlari va boshqa davlatlarga uchish mumkin.

Yangi Urganch aeroporti soatiga 300 yulovchiga xizmat ko'rsatadi. Unda kutish maydoni, tibbiyot punkti, barlar, kafe, valyuta ayirboshlash shohobchasi, suvenirlar

11 do'koni mavjud, aeroportdan Toshkent, Moskva shaharlariga va dunyoning boshqa mamlakatlariga uchib borish mumkin.

O'zbekiston turizmining rivojlanishiga «O'zbekiston temir yo'llari» davlat hissadorlik temiryul kompaniyasi ham o'zining hissasini qo'shmoqda. Bu tashkilot 1994 yilning 7 noyabrida tashkil etilgan bo'lib, O'zbekiston hududi bo'ylab 4000 kilometr ga yaqin uzunlikdagi temir yo'llarga ega. Tashkilot tomonidan Toshkent-Samarqand orasida shinam tezyurar poyezd qatnashining tashkil etilishi turistlar uchun katta qulayliklar yaratib berdi. Tashkilot tomonidan Samarqanddan Surxondaryo viloyatiga o'tuvchi temir yul tizimi takomillashtirilmoqdaki, bu ham O'zbekiston turizmining rivojlanishiga o'z hissasini qo'shishi shubhasizdir. SHuningdek, mustaqil O'zbekiston asosiy tarmog'i bo'lib hisoblangan xalqaro Traseka loyihasi asosida Toshkentdan Farg'ona vodiysi orqali qo'shni mamlakatlarga chikib ketuvchi temir yo'lining qurilishi ham O'zbekistonga keluvchi xalqaro turistik oqimini orttirishi mumkin.

Toshkentdan Toshkent— Samarqand, Toshkent— Moskva, Toshkent — Qo'ng'iro't, Toshkent—SHovot, Toshkent—Saratov, Toshkent—Termiz, Toshkent— Ufa,

Toshkent—Harkov, Toshkent—Andijon, Toshkent—Buxoro, Toshkent—Kitob yoʻnalishlarida qatnovchi poyezdlar joʻnatiladi va qabul qilinadi, shuningdek, Oʻzbekiston hududida Andijon - Buxoro, Qoʻngʻirot - Beynov, Dushanbe - Astraxan, Koʻlob— Astraxan, Leninobod—Saratov, Dushanbe—Konibodom, Konibodom—Qoʻrgontepa poyezdlari ham harakatlanadi.

Ayni paytda yurtimizda transport kommunikatsiya tizimini rivojlantirish masalasiga respublikamizni jadal taraqqiy toptirishning asosiy sharti va mezon sifatida katta ahamiyat berilmoqda.

Soʻnggi yillarda barpo etilgan, umumiy uzunligi 633 kilometrni tashkil qiladigan Navoiy – Nukus, 233 kilometrlik Toshguzar – Boysun – Qumqoʻrgʻon temir yoʻl magistralari, Qamchiq dovoni orqali oʻtadigan tezkor avtomobil yoʻlining bu boradagi oʻrni va ahamiyati qanchalik beqiyos ekanini hammamiz yaxshi anglaymiz. Bu yoʻllar mamlakatimizning barcha hududlarini yagona transport tarmogʻiga ishonchli tarzda

birlashtirib, mintaqamizda mavjud boʻlgan boy mineral – xomashyo va tabiiy resurslarni 12

oʻzlashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratdi va turizm infrotuzilmasini rivojlantirishda muhim omil boʻlib xizmat qiladi.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

- 1.Ш.М.Мирзиёев "Туризмни ривожлантириш давлат кўмитаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги" ПФ-2661 қарори сонли қарори 2016-йил 2-декабр.
- 2.Poziljanov K.G.O Tourism potential of Andijan region.Academic research in educational sciences, 2-5, 1464-1468.
- 3.Менеджмент туризма: Туризм как объект управления. Учебник Волошин Н.И.Исаева,Н.В.Илина е.Н.2004г.
4. Tourism and transport global, 2019.

